UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

7 päivänä maaliskuuta 2013*

Muutoksenhaku — Ulkosuhteet — Lentoliikenteestä tehty Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus — Asetus (ETY) N:o 2408/92 — Yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsy yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille — 8 ja 9 artikla — Soveltamisala — Liikenneoikeuksien käyttäminen — Päätös 2004/12/EY — Zürichin lentoaseman lähestymismenettelyjä koskevat Saksan toimenpiteet — Perusteluvelvollisuus — Syrjintäkielto — Oikeasuhteisuus — Todistustaakka

Asiassa C-547/10 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 19.11.2010 tehdystä valituksesta,

Sveitsin valaliitto, asiamiehenään Rechtsanwalt S. Hirsbrunner,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolina ja muina osapuolina ovat

Euroopan komissio, asiamiehinään T. van Rijn, K. Simonsson ja K.-P. Wojcik, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

jota tukevat

Saksan liittotasavalta, asiamiehenään T. Henze, avustajanaan Rechtsanwalt T. Masing, ja

Landkreis Waldshut, asiamiehenään Rechtsanwalt M. Núñez Müller,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), joka toimii jaoston puheenjohtajana, K. Lenaerts, E. Juhász, T. von Danwitz ja D. Šváby,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M.-A. Gaudissart,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.4.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

kuultuaan julkisasiamiehen 13.9.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Sveitsin valaliitto vaatii valituksellaan kumottavaksi unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-319/05, Sveitsi vastaan komissio, 9.9.2010 antaman tuomion (Kok., s. II-4265; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla hylättiin Sveitsin nostama kumoamiskanne lentoliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen 18 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2408/92 soveltamista koskevasta menettelystä (Asia TREN/AMA/11/03 - Zürichin lentoaseman lähestymismenettelyjä koskevat Saksan liittotasavallan toimenpiteet) 5.12.2003 tehdystä komission päätöksestä 2004/12/EY (EUVL 2004, L 4, s. 13; jäljempänä riidanalainen päätös).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Lentoliikenteestä tehty Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus

2 Luxemburgissa 21.6.1999 allekirjoitetun, lentoliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen, joka on hyväksytty yhteisön nimissä seitsemän sopimuksen tekemisestä Sveitsin valaliiton kanssa 4.4.2002 tehdyllä neuvoston ja tiede- ja teknologiayhteistyötä koskevan sopimuksen osalta komission päätöksellä 2002/309/EY, Euratom (EYVL L 114, s. 1; jäljempänä lentoliikennesopimus), 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Tässä sopimuksessa vahvistetaan sopimuspuolia koskevat säännöt siviili-ilmailun alalla. Sopimuksen määräykset eivät rajoita Euroopan yhteisön perustamissopimuksen määräysten soveltamista eivätkä etenkään kilpailusääntöjen ja kyseisten sääntöjen soveltamissäädösten mukaisesti yhteisölle nykyisin kuuluvaa toimivaltaa eivätkä myöskään yhteisölle kaikkien tämän sopimuksen liitteessä lueteltujen asiaankuuluvien yhteisön säädösten perusteella kuuluvaa toimivaltaa.

2. Tätä tarkoitusta varten sovelletaan tässä sopimuksessa vahvistettuja määräyksiä sekä liitteessä luetelluissa asetuksissa ja direktiiveissä annettuja säännöksiä jäljempänä esitetyin edellytyksin. Ne määräykset, jotka ovat sisällöltään yhteneviä EY:n perustamissopimuksen vastaavien määräysten ja perustamissopimuksen nojalla annettujen säädösten kanssa, tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan yhteisöjen komission ennen tämän sopimuksen allekirjoittamispäivää antamien, tätä asiaa koskevien tuomioiden ja asetusten mukaisesti. Tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen annettavat tuomiot ja asetukset toimitetaan tiedoksi Sveitsille. Jos yksi sopimuspuoli sitä pyytää, näiden myöhemmin annettavien tuomioiden ja asetusten vaikutukset määritetään sekakomiteassa sopimuksen asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi.”

3 Lentoliikennesopimuksen 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän sopimuksen ja sen liitteen määräyksiä sovelletaan siltä osin kuin ne koskevat lentoliikennettä tai lentoliikenteeseen välittömästi liittyviä kysymyksiä, jotka on mainittu tämän sopimuksen liitteessä.”

4 Sopimuksen 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kaikenlainen kansallisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sopimuksessa olevien erityismääräysten soveltamista.”

5 Sopimuksen 15 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jollei [yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille 23.7.1992 annetussa] neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2408/92 [(EYVL L 240, s. 8)], joka on tämän sopimuksen liitteenä, toisin säädetä,

— yhteisön ja Sveitsin lentoliikenteen harjoittajille myönnetään liikenneoikeudet minkä tahansa Sveitsissä sijaitsevan paikan ja minkä tahansa yhteisössä sijaitsevan paikan välillä,

- -”

6 Sopimuksen 18 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Kumpikin sopimuspuoli vastaa omalla alueellaan sopimuksen ja erityisesti sen liitteessä lueteltujen asetusten ja direktiivien asianmukaisesta täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan ja 2 luvun määräysten soveltamista.

2. Tapauksissa, jotka voivat vaikuttaa 3 luvun nojalla hyväksyttävän lentoliikenteen harjoittamiseen, yhteisön toimielimet käyttävät toimivaltaa, joka niille on myönnetty niissä asetuksissa ja direktiiveissä, joiden soveltaminen on nimenomaisesti vahvistettu liitteessä. Kuitenkin tapauksissa, joissa Sveitsi on toteuttanut tai aikoo toteuttaa ympäristönsuojeluun liittyviä toimenpiteitä [asetuksen N:o 2408/92] 8 artiklan 2 kohdan tai 9 artiklan nojalla, sekakomitea päättää jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä, ovatko kyseiset toimenpiteet tämän sopimuksen mukaisia.

- -”

7 Lentoliikennesopimuksen 20 artiklan mukaan kaikki kysymykset, jotka koskevat yhteisön toimielinten niille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti tekemien päätösten laillisuutta, kuuluvat yhteisöjen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan.

8 Sopimuksen liitteessä määrätään, että aina, kun liitteessä mainituissa säädöksissä viitataan Euroopan yhteisön jäsenvaltioihin tai niissä vaaditaan yhteyttä näihin valtioihin, viittausten katsotaan koskevan myös Sveitsin valaliittoa tai yhteyttä siihen koskevaa vaatimusta.

9 Liitteessä mainitaan muun muassa asetus N:o 2408/92.

Asetus N:o 2408/92

10 Asetuksen N:o 2408/92 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- -

f) ’liikenneoikeudella’ liikenteenharjoittajan oikeutta kuljettaa matkustajia, rahtia ja/tai postia kahden yhteisössä sijaitsevan lentoaseman välisessä lentoliikenteessä;

- -”

11 Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, jäsenvaltioiden on sallittava yhteisössä toimivien lentoliikenteen harjoittajien käyttää liikenneoikeuksia yhteisön sisäisillä reiteillä.”

12 Kyseisen asetuksen 8 artiklan 1-3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämä asetus ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen säännellä liikenteen jakamista samaan lentoasemajärjestelmään kuuluvien lentoasemien välillä syrjimättä lentoliikenteen harjoittajia näiden kansallisuuden tai identiteetin perusteella.

2. Liikenneoikeuksien käyttämisessä noudatetaan julkaistuja kansallisia, alueellisia ja paikallisia sekä yhteisön sääntöjä, jotka koskevat turvallisuutta, ympäristönsuojelua sekä ilma-alusten lähtö- ja saapumisaikojen jakamista.

3. Komissio tutkii jäsenvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, miten 1 ja 2 kohtaa on sovellettu, ja päättää kuukauden kuluessa tutkimuspyynnön saamisesta sekä kuultuaan 11 artiklassa tarkoitettua komiteaa, voiko jäsenvaltio edelleen jatkaa toimenpiteen soveltamista. Komissio toimittaa päätöksensä tiedoksi neuvostolle ja jäsenvaltioille.”

13 Saman asetuksen 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos ilmaantuu ruuhkautumiseen tai ympäristöön liittyviä vakavia ongelmia, asiasta vastuussa oleva jäsenvaltio voi tämän artiklan säännösten mukaisesti asettaa liikenneoikeuksien käyttämiselle ehtoja, rajoittaa niiden käyttämistä tai kieltää niiden käyttämisen varsinkin silloin, kun liikenne saadaan hoidetuksi tyydyttävästi muilla liikennemuodoilla.

2. Toimenpiteet, joihin jäsenvaltio ryhtyy 1 kohdan mukaisesti:

— eivät saa sisältää lentoliikenteen harjoittajien kansallisuuteen tai identiteettiin perustuvaa syrjintää,

— ovat voimassa rajoitetun ajan, korkeintaan kolme vuotta, minkä jälkeen voimassaoloaika arvioidaan uudestaan,

— eivät saa aiheettomasti vaikuttaa tämän asetuksen tavoitteisiin,

— eivät saa aiheettomasti vääristää lentoliikenteen harjoittajien välistä kilpailua,

— eivät saa olla sen rajoittavampia kuin ongelmien ratkaisemiseksi on välttämätöntä.

3. Jäsenvaltion pitäessä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä välttämättöminä sen tulee ilmoittaa muille jäsenvaltioille ja komissiolle toimenpiteistään vähintään kolme kuukautta ennen ryhtymistään niihin ja [esittää] samalla riittävät perustelut. Toimenpiteet voidaan panna täytäntöön, ellei kuukauden kuluessa ilmoituksesta jokin asianomaisista jäsenvaltioista vastusta näitä toimenpiteitä tai ellei komissio 4 kohdan mukaisesti ryhdy tarkastelemaan niitä perusteellisemmin.

4. Komissio tarkastelee 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jonkin jäsenvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan. Jos komissio päättää tarkastella näitä toimenpiteitä kuukauden kuluessa siitä, kun sille on ilmoitettu niistä 3 kohdan mukaisesti, se esittää samalla, ottaen huomioon etenkin korjaamattomien haittavaikutusten mahdollisuuden, voidaanko toimenpiteitä soveltaa niiden tarkastelun aikana kokonaisuudessaan tai osittain. Kuultuaan 11 artiklassa tarkoitettua komiteaa komissio ratkaisee kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut kaikki tarvitsemansa tiedot, ovatko kyseiset toimenpiteet aiheellisia ja tämän asetuksen mukaisia ja muutoinkin joka suhteessa sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa. Komissio toimittaa päätöksensä neuvoston ja jäsenvaltioiden tiedoksi. Ennen päätöksen antamista komissio voi päättää väliaikaisista toimenpiteistä, kuten toimenpiteiden täydellisestä tai osittaisesta keskeyttämisestä, ottaen erityisesti huomioon korjaamattomien haittavaikutusten mahdollisuuden.

- -”

Tosiseikat

14 Zürichin lentoasema sijaitsee Klotenissa (Sveitsi), Zürichin kaupungin koillispuolella ja noin 15 kilometriä kaakkoon Sveitsin ja Saksan välisestä rajasta. Zürichin lentoasemalla on kolme kiitotietä eli länsi–itä-suuntainen (10/28), pohjois–etelä-suuntainen (16/34), joka ylittää länsi–itä-suuntaisen kiitotien, ja luode–kaakko-suuntainen (14/32), joka sijaitsee erillään näistä kahdesta muusta kiitotiestä. Suurin osa nousevista koneista lähtee päiväsaikaan länsi–itä-suuntaiselta kiitotieltä länteen päin, kun taas aikaisin aamulla ja myöhään illalla nousuissa käytetään useimmiten pohjois–etelä-suuntaista kiitotietä pohjoiseen päin. Laskeutumisissa käytetään pääasiassa luode-kaakko-suuntaista kiitotietä koillisesta päin. Kun otetaan huomioon Saksan rajan läheisyys, kaikkien Zürichiin pohjoisesta tai luoteesta laskeutuvien koneiden on käytettävä Saksan ilmatilaa laskeutumisen aikana.

15 Saksan ilmatilan käyttöä Zürichin lentoasemaa lähestyttäessä tai sieltä lentoon lähdettäessä on säännelty Sveitsin valaliiton ja Saksan liittotasavallan 17.9.1984 tekemällä kahdenvälisellä sopimuksella, jonka Saksan liittotasavalta irtisanoi 22.3.2000 päättymään 31.5.2001 täytäntöönpano-ongelmien vuoksi.

16 Saksan liittotasavalta ja Sveitsin valaliitto allekirjoittivat 18.10.2001 uuden sopimuksen, jota ei ole ratifioitu.

17 Saksan liittotasavallan ilmailuviranomaiset julkaisivat 15.1.2003 Saksan ilmaliikenneasetuksen 213. täytäntöönpanoasetuksen mittariohjattuja laskeutumisia ja lentoonlähtöjä Zürichin lentoasemalla koskevista menettelyistä. Siinä säädettiin useita rajoituksia lähestymisille Zürichin lentoasemalle 18.1.2003 alkaen.

18 Saksan liittotasavallan ilmailuviranomaiset julkaisivat 4.4.2003 ensimmäisen asetuksen kyseisen 213. täytäntöönpanoasetuksen muuttamisesta (jäljempänä muutettu täytäntöönpanoasetus). Muutos tuli voimaan 17.4.2003.

19 Muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden tarkoituksena oli lähinnä estää tavanomaisissa sääolosuhteissa alhaisella lentokorkeudella tehtävät Saksan alueen ylilennot Sveitsin rajan läheisyydessä arkipäivisin kello 21–07 sekä viikonloppuisin ja pyhäpäivisin kello 20–09 ja alentaa näin melutasoa, jolle paikallinen väestö altistuu. Säännösten seurauksena näinä aikoina ei voida enää käyttää niitä kahta pohjoista lähestymisreittiä, joita aikaisemmin käytettiin pääasiallisina lähestymisreitteinä laskeutumisissa Zürichin lentoasemalle.

20 Muutettu täytäntöönpanoasetus sisälsi lisäksi kaksi muuta toimenpidettä, joiden tarkoituksena oli vähentää meluhaittoja Saksan ja Sveitsin välisen rajan tuntumassa.

21 Ensinnäkin muutetun täytäntöönpanoasetuksen 2 §:n 6 momentin 2 kohdassa vahvistettiin tietyt vähimmäislentokorkeudet lähestyttäessä lentoasemaa idästä päin edellä mainittuina vuorokaudenaikoina.

22 Lisäksi muutetun täytäntöönpanoasetuksen 3 §:ssä säädettiin, että lähdettäessä lentoon pohjoisen suuntaan on Saksan alueelle siirryttäessä noudatettava eri vähimmäislentokorkeuksia lähtöajankohdan mukaan. Edellä mainittuina ajankohtina lentoon lähtevän koneen oli näin ollen ensin muutettava lentosuuntaa ennen Saksan rajaa, jotta se siirtyi sen alueelle vasta saavutettuaan säädetyn vähimmäislentokorkeuden.

23 Sveitsin valaliitto teki 10.6.2003 kantelun komissiolle ja pyysi tätä tekemään päätöksen, jolla

— Saksan liittotasavaltaa kiellettäisiin jatkamasta muutetun täytäntöönpanoasetuksen soveltamista

— Saksan liittotasavalta velvoitettaisiin keskeyttämään muutetun täytäntöönpanoasetuksen soveltaminen siihen saakka, kunnes komissio tekee päätöksen asiassa.

24 Komissio pyysi 20.6.2003 Saksan viranomaisia esittämään huomautuksensa Sveitsin kantelusta.

25 Samana päivänä päivätyllä kirjeellä komissio pyysi Sveitsin viranomaisilta lisätietoja.

26 Saksan ja Sveitsin viranomaiset tekivät 26.6.2003 sopimuksen erinäisistä muutetun täytäntöönpanoasetuksen soveltamista koskevista seikoista.

27 Sveitsin viranomaiset ilmoittivat 27.6.2003 komissiolle kyseisestä sopimuksesta ja totesivat, ettei sopimus vaikuta kanteluun.

28 Saksan liittotasavalta ilmoitti 30.6.2003 päivätyllä kirjeellä niin ikään komissiolle kyseisestä sopimuksesta ja totesi, että se päätteli siitä, että kantelu oli rauennut ja että se odotti komission päättävän aloitetun menettelyn.

29 Sveitsin ja Saksan viranomaisten käymän runsaan kirjeenvaihdon jälkeen komissio toimitti 14.10.2003 kyseisille viranomaisille väitetiedoksiannon, jossa niitä pyydettiin esittämään huomautuksensa.

30 Saksan liittotasavalta esitti huomautuksensa 20.10.2003 ja Sveitsin valaliitto omansa 21.10.2003.

31 Komissio toimitti 27.10.2003 päivätyllä kirjeellä päätösluonnoksen, josta Sveitsin valaliitto saattoi esittää huomautuksensa markkinoille pääsyä käsittelevän neuvoa-antavan komitean (lentoliikenne) 4.11.2003 pidetyssä kokouksessa.

32 Komissio teki riidanalaisen päätöksen 5.12.2003.

33 Kyseisen päätöksen 1 artiklan nojalla Saksan liittotasavalta voi jatkaa muutetun täytäntöönpanoasetuksen soveltamista.

34 Kyseisen päätöksen 2 artiklan mukaan se on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Oikeudenkäyntimenettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

35 Sveitsin valaliitto nosti yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 13.2.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen päätöksen kumoamista.

36 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti hyväksyi 21.7.2004 antamallaan määräyksellä Saksan liittotasavallan väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.

37 Yhteisöjen tuomioistuin siirsi asian C-70/04, Sveitsi vastaan komissio, 14.7.2005 antamallaan määräyksellä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

38 Asiassa T-319/05, Sveitsi vastaan komissio, 7.7.2006 antamallaan määräyksellä (Kok., s. II-2073) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi Landkreis Waldshutin väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.

39 Suullinen käsittely järjestettiin 9.9.2009.

40 Valituksenalaisella tuomiolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi Sveitsin valaliiton nostaman kanteen lausumatta sen tutkittavaksi ottamisesta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi muun muassa, ettei komissiota voida moittia ensinnäkään siitä, että se katsoi, etteivät muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet kuulu asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, toiseksi siitä, ettei se ottanut huomioon Zürichin lentoaseman toiminnanharjoittajan

ja sen lähistön asukkaiden oikeuksia kyseisiä toimenpiteitä lentoliikennesopimuksen ja kyseisen asetuksen 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti tutkiessaan, ja kolmanneksi siitä, että se katsoi, että kyseiset toimenpiteet olivat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

41 Valituksellaan Sveitsin valaliitto vaatii, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion

— kumoaa riidanalaisen päätöksen ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut ensimmäisessä oikeusasteessa käydystä menettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien ja

— toissijaisesti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen ja antaa tämän päättää oikeudenkäyntikuluista.

42 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa Sveitsin valaliiton korvaamaan oikeudenkäyntikulut tässä oikeusasteessa.

43 Saksan hallitus vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa Sveitsin valaliiton korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

44 Landkreis Waldshut vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen

— pysyttää sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämän vaatimuksen kanteen hylkäämisestä

— toissijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja jättää tutkimatta Sveitsin valaliiton kanteen ja

— velvoittaa Sveitsin valaliiton korvaamaan oikeudenkäyntikulut mukaan lukien ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet kulut sekä Landkreis Waldshutin muut kuin itse oikeudenkäyntiin liittyvät kulut.

Liitännäisvalituksen tarkastelu

45 Liitännäisvalituksellaan Landkreis Waldshut väittää, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt jättää tutkimatta Sveitsin valaliiton nostama kumoamiskanne.

46 Landkreis Waldshutin mukaan Sveitsin valaliittoa ei voida rinnastaa jäsenvaltioon eikä riidanalainen päätös koske sitä erikseen SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

47 Unionin tuomioistuin katsoo, että käsiteltävässä asiassa on tarpeellista ratkaista heti alkuun aineellinen kysymys (asia C-273/04, Puola v. neuvosto, tuomio 23.10.2007, Kok., s. I-8925, 33 kohta).

Valituksen tarkastelu

48 Valituksensa tueksi Sveitsin valaliitto esittää kuusi valitusperustetta, jotka koskevat asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohdan ja 8 artiklan 3 kohdan rikkomista, perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen, yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sekä todistustaakan jakamista koskevien sääntöjen rikkomista.

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

49 Ensimmäisellä valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto väittää, että kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 74–91 kohdassa, että asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin, se tulkitsi ja sovelsi oikeudellisesti virheellisellä tavalla kyseistä säännöstä.

50 Sen mukaan kyseinen artikla ei nimittäin koske yksinomaan liikenneoikeuksien käyttämiseen kohdistuvia muodollisia kieltoja vaan myös vaihtoehtoisesti jopa osittaisia aineellisia rajoituksia ja kieltoja eli toimenpiteitä, joiden vaikutuksena on käytön rajoittaminen.

51 Sveitsin valaliitto katsoo tästä, että asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohtaa sovelletaan muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin, koska niillä rajoitetaan selvästi liikenneoikeuksien käyttöä Zürichin lentoasemalta nousun ja sille laskeutumisen osalta ja asetetaan käytölle edellytyksiä (kyseisten rajoitusten noudattaminen), minkä vaikutuksena on se, että aseman lähestyminen pohjoisen suunnasta on mahdotonta tunteina, joina kielto lentää alhaisella lentokorkeudella on voimassa.

52 Sveitsin valaliiton mukaan kyseiset toimenpiteet muodostavat näin ollen ainakin aineelliselta kannalta ehdollisen tai osittaisen liikenneoikeuksien käyttökiellon, johon sovelletaan asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohtaa.

53 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

54 On muistutettava, että asetuksen N:o 2408/92 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti liikenneoikeuksien käyttämisessä noudatetaan muun muassa julkaistuja kansallisia, alueellisia tai paikallisia sääntöjä, jotka koskevat turvallisuutta, ympäristönsuojelua sekä lähtö- ja saapumisaikojen jakamista.

55 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 75, 76 ja 80 kohdassa, kyseisen asetuksen 9 artikla koskee tiettyyn ryhmään kuuluvia liikenneoikeuksien käyttämiseen sovellettavia toimintasääntöjä eli kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan sääntöjä, joilla asetetaan liikenneoikeuksien käyttämiselle ehtoja, rajoitetaan niiden käyttämistä tai kielletään niiden käyttäminen.

56 Tästä on todettava, että valituksenalaisella tuomiolla unionin yleinen tuomioistuin ei millään tavoin rajannut kyseisen 9 artiklan soveltamista liikenneoikeuksien käyttämisen muodollisiin kieltotoimenpiteisiin, vaan se katsoi kyseisen tuomion 75 ja 88 kohdassa, että 9 artiklassa tarkoitetuissa toimenpiteissä on lähinnä kyse kyseisten oikeuksien käyttämiskielloista, jotka voivat olla ehdollisia tai osittaisia.

57 Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin täsmensi perustellusti valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, että se, että jäsenvaltion mukaan liikenneoikeuksia voidaan käyttää vain, jos muun muassa ympäristönsuojelua koskevia julkaistuja kansallisia, alueellisia tai paikallisia sääntöjä noudatetaan, ei tarkoita, että näiden oikeuksien käyttämiselle asetettaisiin asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ehto.

58 Jos näin olisi, kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohta olisi nimittäin täysin vailla merkitystä.

59 Tästä seuraa, että unionin yleisen tuomioistuimen kyseisen asetuksen 9 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltamisalan arviointiin valituksenalaisen tuomion 75 ja 88 kohdassa ei liity oikeudellista virhettä.

60 Kuten unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 86 ja 87 kohdassa, riidanalaisen päätöksen 1–6 ja 44 perustelukappaleesta ilmenee, että muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet eivät tarkoita, että niiden soveltamisaikana Zürichin lentokentältä lähtevien tai sinne saapuvien lentojen kulkeminen Saksan ilmatilan kautta olisi kiellettyä edes ehdollisesti tai osittain, vaan ne tarkoittavat, että niiden lentoreittejä muutetaan lentoasemalta nousun jälkeen tai ennen niiden laskeutumista sinne.

61 Kuten unionin yleinen tuomioistuin korostaa kyseisessä 87 kohdassa, toimenpiteillä estetään edellä mainittuna aikana ennen kaikkea vain alhaisella lentokorkeudella tapahtuvat Saksan alueen ylilennot Sveitsin rajan läheisyydessä, mutta saman alueen ylilennot korkeammalla ovat edelleen mahdollisia.

62 Kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseiset toimenpiteet eivät kuulu asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, se ei näin ollen tehnyt oikeudellista virhettä.

63 Tässä tilanteessa ensimmäinen valitusperuste on hylättävä.

Toinen valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

64 Toisella valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto väittää, että kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös oli riittävästi perusteltu, kun oli kyse siitä, ettei asetuksen N:o 2408/92 9 artiklaa sovelleta muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin, ja kun se otti huomioon komission ensimmäisessä oikeusasteessa esittämän riidanalaisen päätöksen perustelujen korvaamisen, se tulkitsi valituksenalaisen tuomion 84 kohdassa oikeudellisesti virheellisellä tavalla SEUT 296 artiklassa määrättyä perusteluvelvollisuutta.

65 Sveitsin valaliiton mukaan riidanalainen päätös olisi pitänyt kumota olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi, koska kyseisten toimenpiteiden jättämistä asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle ei ollut perusteltu.

66 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

67 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 296 artiklassa tarkoitettujen perustelujen on oltava kyseisen toimen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee,

selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (ks. mm. asia C-41/00 P, Interporc v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok., s. I-2125, 55 kohta ja asia C-521/09 P, Elf Aquitaine v. komissio, tuomio 29.9.2011, 147 kohta, Kok., s. I-8947).

68 Tässä tapauksessa on todettava, että Sveitsin valaliitto ei selitä mitenkään, missä määrin riidanalaisen päätöksen väitetysti puutteelliset perustelut olisivat estäneet sitä saamasta selville päätöksen syyt ja puolustamasta tehokkaasti oikeuksiaan.

69 Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee lisäksi selvästi, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi tutkia riidanalaisen päätöksen laillisuuden komission kyseisessä päätöksessä noudattaman päättelyn perusteella.

70 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi, riidanalaisen päätöksen 1-6, 32 ja 44 perustelukappaleesta ilmenee nimittäin selvästi ja kiistattomasti, että kun komissio katsoi, etteivät muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet kuuluneet asetuksen N:o 2408/92 9 artiklan soveltamisalaan, tämä johtui yhtäältä siitä, ettei kyseisiä toimenpiteitä ollut ilmoitettu 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ja toisaalta siitä, etteivät kyseiset toimenpiteet merkinneet niiden soveltamisajanjakson aikana liikenneoikeuksien käyttökieltoa vaan yksinomaan Zürichin lentoasemalta peräisin olevien tai sinne suuntaavien lentojen lentoreitin muutosta.

71 Komission oikeudenkäynnin aikana väitetysti suorittamasta riidanalaisen päätöksen perustelujen korvaamisesta on riittävää todeta, että vaikka kyseisestä päätöksestä ilmenevät jo selvästi syyt, joiden vuoksi komissio katsoi, että asetuksen N:o 2408/92 9 artiklaa ei sovellettu muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyihin toimenpiteisiin, Sveitsin valaliitto ei selitä sitä, mistä komission ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä esittämät uudet perustelut muodostuvat, eikä sitä, missä määrin niillä korvattiin kyseisen päätöksen perustelut.

72 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että riidanalainen päätös oli riittävästi perusteltu.

73 Tästä seuraa, että toinen valitusperuste on hylättävä.

Kolmas valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

74 Kolmannella valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto vetoaa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi ja sovelsi asetuksen N:o 2408/92 8 artiklan 3 kohtaa oikeudellisesti virheellisesti, koska se ei ottanut valituksenalaisen tuomion 118–132 kohdassa huomioon Zürichin lentoaseman toiminnanharjoittajan ja sen lähistön asukkaiden oikeuksia eikä selvittänyt asianmukaisesti kyseisen tuomion 193–199 kohdassa, olivatko kyseiset toimenpiteet palvelujen tarjoamisen vapauden sekä siihen olennaisesti liittyvien suhteellisuusperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittamisen periaatteen mukaisia.

75 Sveitsin valaliitto väittää, että kyseisen toiminnanharjoittajan ja edellä mainittujen lentoaseman lähistön asukkaiden oikeuksien huomioon ottaminen olisi väistämättä saanut unionin yleisen tuomioistuimen katsomaan, että muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet ovat suhteettomia, koska niissä velvoitetaan kyseinen toiminnanharjoittaja järjestämään kalliisti uudelleen toimintajärjestelmänsä ja niillä lisätään erittäin merkittävästi lentokoneiden meluhaittoja, joille Zürichin lentoaseman lähistön asukkaat altistuvat Sveitsin alueella.

76 Kyseisillä toimenpiteillä ei näin ollen voida saavuttaa niillä tavoiteltua päämäärää eli vähentämään lentokoneiden aiheuttamia meluhaittoja, ja ne merkitsevät kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää, joka on ristiriidassa lentoliikennesopimuksen 3 artiklan kanssa.

77 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

78 Aluksi on muistutettava, että lentoliikennesopimus kuuluu sellaisen seitsemän alakohtaisen sopimuksen sarjaan, jotka allekirjoitettiin samojen sopimuspuolten välillä 21.6.1999 sen jälkeen, kun Sveitsin valaliitto oli 6.12.1992 kieltäytynyt liittymästä Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehtyyn sopimukseen (EYVL 1994, L 1, s. 3), ja että kieltäytyminen merkitsi, ettei Sveitsin valaliitto sitoutunut sellaisen yhtenäisen, yhteismarkkinat sisältävän taloudellisen kokonaisuuden luomiseen, joka perustuu jäsenvaltioiden yhteisiin sääntöihin, vaan sen sijaan piti parempana Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden kanssa tietyillä aloilla tehtäviä kahdenvälisiä sopimuksia (ks. vastaavasti asia C-351/08, Grimme, tuomio 12.11.2009, Kok., s. I-10777, 26 ja 27 kohta sekä asia C-541/08, Fokus Invest, tuomio 11.2.2010, Kok., s. I-1025, 27 kohta).

79 Sveitsin valaliitto ei siksi liittynyt osaksi unionin sisämarkkinoita, joilla pyritään poistamaan kaikki esteet kansallisia markkinoita vastaavan täyden liikkumisvapauden alueen luomiseksi ja joihin sisältyy muun muassa palvelujen tarjoamisen vapaus (ks. em. asia Grimme, tuomion 27 kohta sekä asia C-70/09, Hengartner ja Gasser, tuomio 15.7.2010, Kok., s. I-7233, 41 kohta).

80 Näin ollen unionin oikeuden sisämarkkinoita koskeville oikeussäännöille annettua tulkintaa ei voida automaattisesti soveltaa lentoliikennesopimuksen tulkintaan, jos sopimuksen määräyksissä ei nimenomaisesti määrätä tällaisesta soveltamisesta (ks. vastaavasti em. asia Grimme, tuomion 29 kohta; em. asia Fokus Invest, tuomion 28 kohta ja em. asia Hengartner ja Gasser, tuomion 42 kohta).

81 On todettava, että lentoliikennesopimuksessa ei ole nimenomaisia määräyksiä, joiden tarkoituksena on se, että asianomaiset lentoliikenteen harjoittajat voisivat hyötyä palvelujen tarjoamisen vapautta koskevista unionin oikeuden oikeussäännöistä. Tästä seuraa, että kyseisille säännöille annettua tulkintaa ei voida soveltaa lentoliikennesopimuksen määräyksiin.

82 Koska palvelujen tarjoamisen vapautta ei sovelleta lentoliikennesopimuksen yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin katsoi tässä tilanteessa perustellusti valituksenalaisen tuomion 193–198 kohdassa, että komissio ei loukannut palvelujen tarjoamisen vapauden periaatetta riidanalaisella päätöksellä.

83 Tämä pätee myös palvelujen tarjoamisen vapauteen olennaisesti liittyvien suhteellisuusperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittamisen periaatteen loukkaamiseen, johon Sveitsin valaliitto myös vetoaa.

84 Kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio jätti asetuksen N:o 2408/92 8 artiklan 3 kohdan mukaisessa tutkimuksessa oikeudellista virhettä tekemättä huomiotta muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet sekä Zürichin lentoaseman toiminnanharjoittajan ja sen lähistön asukkaiden mahdolliset oikeudet, se myös tulkitsi ja sovelsi asianmukaisesti kyseistä säännöstä.

85 Tästä on muistutettava, että lentoliikennesopimuksen 15 artiklan 1 kohdan mukaan unionin ja Sveitsin valaliiton lentoliikenteen harjoittajat saavat liikenneoikeudet minkä tahansa Sveitsissä sijaitsevan paikan ja minkä tahansa unionissa sijaitsevan paikan välillä, jollei asetuksessa N:o 2408/92 toisin säädetä.

86 Kuten muun muassa asetuksen N:o 2408/92 2 artiklan f alakohdasta ja 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee, asetuksella säännellään lentoliikenteen harjoittajien liikenneoikeuksien myöntämistä ja käyttämistä.

87 Tässä yhteydessä kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa säädetään, että liikenneoikeuksien käyttämisessä noudatetaan muun muassa julkaistuja kansallisia, alueellisia ja paikallisia sääntöjä, jotka koskevat turvallisuutta, ympäristönsuojelua sekä ilma-alusten lähtö- ja saapumisaikojen jakamista. Asetuksen 8 artiklan 3 kohdassa säädetty saman artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamista koskeva tutkimus voi näin ollen koskea yksinomaan liikenneoikeuksien käyttöedellytyksiä asianomaisilla lentoreiteillä, kun otetaan huomioon näiden sääntöjen tai 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltaminen.

88 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että lentoaseman toiminnanharjoittajien tai sen lähistön asukkaiden mahdollisia oikeuksia ei voida ottaa huomioon asetuksen N:o 2408/92 8 artiklan 3 kohdassa säädetyn tutkimuksen yhteydessä.

89 Tässä tilanteessa kolmas valitusperuste on hylättävä.

Neljäs valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

90 Neljännellä valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se teki oikeudellisen virheen, koska se ei todennut valituksenalaisen tuomion 133–192 kohdassa, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta oli loukattu.

91 Sveitsin valaliitto katsoo ensiksi, että kun unionin tuomioistuin jätti Zürichin lentoaseman toiminnanharjoittajan ja kyseisen lentoaseman lähistön asukkaiden oikeudet huomiotta tutkiessaan sitä, ovatko muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet lentoliikennesopimuksen 3 artiklassa säädetyn yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisia, se teki oikeudellisen virheen kyseisen määräyksen tulkinnassa ja soveltamisessa.

92 Sveitsin valaliitto moittii seuraavaksi unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se katsoi valituksenalaisen tuomion 146–153 kohdassa muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden perusteltavuuden ja oikeasuhteisuuden tarkastelun yhteydessä, että kyseisten toimenpiteiden kohteena olevan alueen luonne matkailukohteena ja Saksan liittotasavallan Zürichin lentoasemaa koskevan toimivallan puuttuminen olivat objektiivisia seikkoja, joilla voidaan oikeuttaa riidanalaiset toimenpiteet.

93 Katsoessaan, että Sveitsin valaliitto ei ollut kiistänyt sitä, että Zürichin lentoasema sijaitsee matkailukohteen läheisyydessä, unionin yleinen tuomioistuin näin ollen vääristi valittajan mukaan sen perusteluja, joiden mukaan kyseinen alue ei ollut ”tärkeä” eikä sillä ”ollut poikkeuksellista turismitoimintaa”. Valittajan mukaan taloudellisilla syillä ei missään tapauksessa voida oikeuttaa kyseisistä toimenpiteistä aiheutuvaa syrjintää.

94 Siitä, että Saksan viranomaisten Zürichin lentoasemaa koskevan toimivallan puuttuminen katsottiin objektiiviseksi seikaksi, jonka vuoksi muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet ovat oikeutettuja, seuraa valittajan mukaan se, että komissio ei voi puuttua asiaan.

95 Sveitsin valaliitto katsoo tässä tilanteessa, että - kuten valituksenalaisen tuomion 149 artiklasta ilmenee - unionin yleinen tuomioistuin kieltäytyi tarkastelemasta kyseisiä toimenpiteitä niiden tarpeellisuusnäkökulmasta käsin.

96 Sveitsin valaliitto katsoo lopuksi, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 156 kohdassa esittämät toteamukset ovat oikeudellisesti virheellisiä, koska ne perustuvat selvitysaineiston vääristämiseen, tosiseikkojen riittämättömään selvittämiseen, kyseisen tuomioistuimen valvontavallan laajuuden huomiotta jättämiseen, oikeuden tulla kuulluksi loukkaamiseen ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiin.

97 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

98 Oikeudellisesta virheestä, jonka unionin yleinen tuomioistuin Sveitsin valaliiton mukaan teki, kun se katsoi, ettei Zürichin lentoaseman toiminnanharjoittajan ja sen lähistön asukkaiden oikeuksia ollut syytä ottaa huomioon tutkittaessa sitä, ovatko muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet lentoliikennesopimuksen 3 artiklassa määrätyn syrjintäkiellon periaatteen mukaisia, on ensiksi riittävää muistuttaa, että - kuten tämän tuomion 84–88 kohdasta ilmenee - sopimuksessa ja asetuksessa N:o 2408/92 ei määrätä kyseisten oikeuksien huomioon ottamisesta vaan ne koskevat yksinomaan lentoliikenteen harjoittajien liikenneoikeuksien käyttämistä.

99 On lisäksi muistutettava, että SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin on yksin toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä arvioimaan selvitysaineistoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tosiseikaston ja selvitysaineiston arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhakuasteena harjoittaman valvonnan piiriin (ks. mm. asia C-214/05 P, Rossi v. SMHV, tuomio 18.7.2006, Kok., s. I-7057, 26 kohta; asia C-16/06 P, Les Éditions Albert René v. SMHV, tuomio 18.12.2008, Kok., s. I-10053, 68 kohta ja asia C-254/09 P, Calvin Klein Trademark Trust v. SMHV, tuomio 2.9.2010, Kok., s. I-7989, 49 kohta).

100 Tällaisen vääristyneellä tavalla huomioon ottamisen on ilmettävä toimitetusta aineistosta selvästi ilman, että on tarpeen ryhtyä uudelleen arvioimaan tätä tosiseikastoa ja selvitystä (ks. mm. em. asia Les Éditions Albert René v. SMHV, tuomion 69 kohta; asia C-535/06 P, Moser Baer India v. neuvosto, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7051, 33 kohta ja em. asia Calvin Klein Trademark Trust v. SMHV, tuomion 50 kohta).

101 Muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden kohteena olevan alueen luonteesta matkailukohteena on todettava, että vaikka Sveitsin valaliitto väittää unionin yleisen tuomioistuimen vääristäneen tosiseikkoja, se tyytyy riitauttamaan tämän jälkimmäisen tosiseikkojen arvioinnin esittämättä täsmällisiä tietoja, joilla voitaisiin osoittaa kyseisten seikkojen vääristäminen.

102 On joka tapauksessa todettava, että katsoessaan, että Zürichin lentoasema sijaitsee lähellä aluetta, joka on matkailukohde, unionin yleinen tuomioistuin ei luokitellut kyseistä kohdetta ”tärkeäksi” eikä väittänyt, että sillä ”on poikkeuksellista turismitoimintaa”.

103 Muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyillä toimenpiteillä ei myöskään vastata yksinomaan taloudellisiin syihin vaan seikkoihin, jotka liittyvät ihmisten ja ympäristön suojeluun, koska niillä pyritään vähentämään lentokoneiden aiheuttamaa meluhaittaa niiden soveltamisalueella Saksassa.

104 Saksan liittotasavallan Zürichin lentoasemaa koskevan toimivallan puuttumisesta on riittävää todeta, että tämä on kiistaton objektiivinen seikka, jonka tunnustaminen ei estänyt komissiota tutkimasta kyseisiä toimenpiteitä asetuksen N:o 2408/92 8 artiklan 3 kohdan nojalla.

105 Sveitsin valaliiton argumentista, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin kieltäytyi tutkimasta muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden tarpeellisuutta, on todettava, että tämä perustuu valituksenalaisen tuomion 149 kohdan, joka on ymmärrettävä kontekstissaan, selvästi virheelliseen tulkintaan (ks. vastaavasti asia C-294/95 P, Ojha v. komissio, tuomio 12.11.1996, Kok., s. I-5863, 48 ja 49 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin totesi kyseisessä 149 kohdassa pelkästään, että Saksan viranomaisilla oli oikeus toteuttaa kyseisen kaltaisia toimenpiteitä.

Valituksenalaisen tuomion 154 kohdasta ja sitä seuraavista kohdista kuitenkin ilmenee, ettei unionin yleinen tuomioistuin pyrkinyt tällä väitteellä mitenkään rajoittamaan valvontavaltaansa, joka koski kyseisten toimenpiteiden oikeasuhteisuutta. Erityisesti kyseisen tuomion 163 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli täsmällisesti ja yksityiskohtaisesti kysymystä siitä, voisiko Saksan liittotasavalta saavuttaa lievemmillä toimenpiteillä tavoitteen, johon muutetun täytäntöönpanoasetuksen säännöksillä pyritään.

106 Lopuksi on todettava, että unionin yleisen tuomioistuimen toteamukset valituksenalaisen tuomion 156 kohdassa kuuluvat kyseisen tuomioistuimen suorittamaan tosiseikkojen ja selvitysaineiston arviointiin, minkä vuoksi unionin tuomioistuin ei voi tarkastella niitä muutoksenhaussa, mikäli niitä ei ole otettu huomioon vääristyneellä tavalla, kuten tämän tuomion 99 kohdassa muistutettiin.

107 Sveitsin valaliitto ei kuitenkaan esitä täsmällisiä tietoja, joiden perusteella voitaisiin osoittaa, että tosiseikat ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, eikä tämä mahdollinen vääristäminen ilmene myöskään unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta. Ei myöskään vaikuta siltä, että kyseiset toteamukset perustuisivat siihen, että tosiseikat on selvitetty riittämättömästi tai että unionin yleinen tuomioistuin olisi jättänyt huomiotta valvontavaltansa laajuuden, oikeuden tulla kuulluksi sekä perusteluvelvollisuuden.

108 Valituksenalaisen tuomion 157 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi selvästi, miksi asianomaisen meluhaitan taso riittää oikeuttamaan muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyn kaltaisten toimenpiteiden toteuttamisen.

109 Edellä esitetyn perusteella neljäs valitusperuste on hylättävä.

Viides valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

110 Viidennellä valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto vetoaa todistustaakan jakamista sekä yhteistyövelvoitetta ja näyttövelvollisuutta koskevien sääntöjen omavaltaiseen tulkintaan, koska valituksenalaisen tuomion 158 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin moitti valittajaa siitä, ettei tämä ollut täsmentänyt alhaisempia lentokorkeuksia, jotka olisi voitu asettaa lisäämättä meluhaittaa muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden kohteena olevalla Saksan alueella.

111 Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin edellyttää sen mukaan tällä tavoin toimimalla todisteita, joita se ei kykene esittämään, vaikka kyseisten toimenpiteiden toteuttajan tehtävänä on osoittaa niiden tarpeellisuus.

112 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

113 Pelkästään sillä, että Sveitsin valaliitto vetoaa todistustaakkaa koskevien sääntöjen omavaltaiseen tulkintaan, ei voida kyseenalaistaa unionin yleisen tuomioistuimen arviointia valituksenalaisen tuomion 158 kohdassa.

114 Koska riidanalaisessa päätöksessä ja valituksenalaisessa tuomiossa on yksityiskohtainen analyysi muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjen toimenpiteiden oikeuttamisperusteista ja oikeasuhteisuudesta, Sveitsin valaliiton tehtävänä on esittää täsmällisesti argumentit, joilla sen mukaan voidaan kyseenalaistaa kyseinen analyysi.

115 Tästä on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti, että Sveitsin valaliiton väite, jonka mukaan tietyt muutetun täytäntöönpanoasetuksen nojalla säädetyistä vähimmäislentokorkeuksista ovat liian korkeita eikä alhaisempien korkeuksien asettaminen vaikuttaisi meluhaittaan kyseisten toimenpiteiden kohdealueella, on riittämätön, jos kyseinen valtio ei väitteensä tukemiseksi täsmennä alhaisempia korkeuksia, jotka olisi voitu tällä tavoin asettaa.

116 Viides valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Kuudes valitusperuste

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

117 Kuudennella valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä teki oikeudellisen virheen jättämällä huomiotta muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjä vähemmän rajoittavien toimenpiteiden olemassaolon, koska Sveitsin valaliitto ei ollut vedonnut mihinkään ennakkotapaukseen, jossa melukiintiö olisi asetettu vain tietyille vuorokaudenajoille tai tietyille viikonpäiville.

118 Valittajan mukaan unionin yleisen tuomioistuimen tämä valituksenalaisen tuomion 171 kohdassa esiintyvä väite on selvästi ristiriidassa saman tuomion 105 kohdan kanssa, jonka mukaan Sveitsin valaliitto päinvastoin mainitsee yöaikaisen melukiintiön, joka on ollut käytössä Frankfurt am Mainin lentoasemalla vuodesta 2002 lähtien.

119 Komissio, Saksan hallitus ja Landkreis Waldshut kiistävät Sveitsin valaliiton perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

120 On todettava, että kuudennella valitusperusteellaan Sveitsin valaliitto tyytyy kiistämään unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 171 kohdassa esittämän väitteen, jonka mukaan kyseinen valtio ei vedonnut mihinkään käytännössä tyydyttävästi toimivaan ennakkotapaukseen, jossa melukiintiö olisi asetettu vain tietyille vuorokaudenajoille tai tietyille viikonpäiville.

121 Toisin kuin Sveitsin valaliitto väittää, tämä väite ei kuitenkaan ole selvästi ristiriidassa valituksenalaisen tuomion 105 kohdan kanssa, koska jälkimmäisessä kohdassa unionin yleinen tuomioistuin toteaa yksinomaan, että kyseinen valtio mainitsi yöaikaisen melukiintiön, joka on ollut käytössä Frankfurt am Mainin lentoasemalla vuodesta 2002 lähtien, täsmentämättä, toimiiko kyseinen kiintiö käytännössä tyydyttävästi.

122 On joka tapauksessa todettava, että valituksenalaisen tuomion 171 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa unionin yleinen tuomioistuin tukeutui useisiin perusteisiin katsoakseen, että muutetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet olivat oikeasuhteisia, ja että tämä päätelmä voidaan oikeuttaa kullakin näistä perusteista erikseen.

123 Vaikka kuudes valitusperuste olisi perusteltu, sillä ei näin ollen voida kumota valituksenalaista tuomiota, ja se on hylättävä tehottomana, koska kyseinen päätelmä on oikeutettu muiden perusteiden vuoksi (ks. vastaavasti asia C-412/05 P, Alcon v. SMHV, tuomio 26.4.2007, Kok., s. I-3569, 41 kohta ja asia C-221/10 P, Artegodan v. komissio, tuomio 19.4.2012, 110 kohta).

124 Tästä seuraa, että kuudes valitusperuste on hylättävä tehottomana.

125 Koska kaikki valitusperusteet on hylätty, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

126 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että jos valitus on perusteeton tai jos valitus hyväksytään ja unionin tuomioistuin itse ratkaisee riidan lopullisesti, se tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista. Kyseisen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Sveitsin valaliiton velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska Sveitsin valaliitto on hävinnyt asian, sen on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhaussa.

127 Työjärjestyksen 184 artiklan 4 kohdan toisessa virkkeessä määrätään, että jos ensimmäisessä oikeusasteessa väliintulijana esiintynyt osallistuu oikeudenkäyntiin, unionin tuomioistuin voi määrätä, että se vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Kyseisen määräyksen mukaisesti Saksan liittotasavallan ja Landkreis Waldshutin on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Sveitsiin valaliitto vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhaussa.

3) Saksan liittotasavalta ja Landkreis Waldshut vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset